

בס"ד. שיחת ש"פ האזינו, שבת שובה, ח' תשרי, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. יום הש"ק זה נקרא "שבת שובה" או כפי שנקרא "שבת

תשובה"¹:

"שבת שובה" — ע"ש התחלת ההפטרה: "שובה ישראל"², כמו "שבת חזון", ע"ש התחלת ההפטרה "חזון ישעי"³, ועד"ז "שבת שירה", ע"ש השירה שקורין בתורה ובהפטרה.

אבל, הא גופא שקורין ההפטרה ד"שובה ישראל" ביום הש"ק זה דוקא הוא בגלל שייכותו לענין התשובה, להיותו בעשרת ימי תשובה שבין ר"ה ליוהכ"פ. ועפ"ז נמצא שהשם "שבת שובה" הוא מסובב ממסובב (בסיבת ההפטרה שסיבתה הוא הזמן דעשרת ימי תשובה); ולכן יש שקורין אותו "שבת תשובה", בגלל ששייך בעצם לענין התשובה, להיותו בעשרת ימי תשובה.

ולעולם שניהם אמת — שנקרא "שבת שובה" ע"ש התחלת ההפטרה, ונקרא "שבת תשובה" בגלל היותו בעשרת ימי תשובה.

ב. ובהקדמה — שכללות ענין השבת שייך לענין התשובה:

רבינו הזקן מבאר באגרת התשובה⁴ ששבת שייך לענין התשובה, כי, "שב"ת אותיות תש"ב"⁵. — יש אמנם חילוק באופן צירוף האותיות, וכידוע⁶ שכל אות הקודמת בצירוף היא הגוברת כו', אבל בכללות ענינם אחד.

וכיון שענין התשובה מודגש באותיות השם "שבת", ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט⁷ שבאותיות השם אשר יקראו לו בלשון הקודש מתלבש החיות שמהוה ומחי' את הדבר שנקרא בשם זה — הרי מובן, שהשייכות של שבת לענין התשובה היא באופן גלוי ביותר (עוד יותר מהשייכות של

(4) ספ"י.

(5) תורת נתן (למהרנ"ש) בסופו. יפ"ת

לב"ר ספכ"ב.

(6) תניא שעיהיחווה"א פי"ב.

(7) שם פ"א.

(1) ראה גם שיחת ש"פ האזינו, שבת

שובה, ח' תשרי תשל" בתחלתה (תו"מ חנ"ח

ע' 65). וש"נ.

(2) הושע יד, ב.

(3) ישעי' א, א.

"זמן חרותנו" לחג הפסח, שהרי בשם "פסח" לא מודגש ענין החירות, ועד"ז בנוגע ל"זמן מתן תורתנו" בחג השבועות, ו"זמן שמחתנו" בחג הסוכות).

וענין זה מודגש ביותר בשבת שובה שבעשרת ימי תשובה — שהרי ידוע⁸ בנוגע לשבעת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שבעה ימים דוקא, לא פחות ולא יותר, שהם כל שבעת ימי השבוע, שמתקנים את ימי השבוע של כל השנה: יום ראשון של עשי"ת מתקן את היום הראשון שבכל השבועות של כל השנה, וכן יום שני וכו', עד ליום השבת, שבת שובה, שמתקן ומשלים את כל השבתות של כל השנה, ומזה מובן שכללות ענין התשובה שבשבת (שבת אותיות תשב) הוא בעילוי מיוחד בשבת שובה.

ג. ועילוי נוסף — מצד קביעות שנה זו שיו"ט של ר"ה חל להיות בשבת:

ובהקדמה⁹ — שהקביעות של ר"ה (וכן יוהכ"פ) קשורה אמנם עם ימי החודש ("בחודש השביעי באחד לחודש"¹⁰, ולאח"ז יוהכ"פ "בעשור לחודש"¹¹), ולא עם ימי השבוע, שהם ב' ענינים שונים, וכדמוכח מהשיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש, שישנו השיר שהיו אומרים בימי השבוע, וישנו השיר שהיו אומרים בימים טובים כו"¹², אבל אעפ"כ, כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, ולא במקרה (כתורת הבעש"ט¹³), בהכרח לומר שגם הקביעות בשבת שייכת לר"ה, וכדמוכח מזה גופא שביו"ט של ר"ה שחל בשבת אין תוקעים בשופר¹⁴, וכמבואר בזה¹⁵ שענין השבת עצמו פועל את הענין דתק"ש.

וכיון ש"ראש השנה" חל בשבת, ו"כתר רישא גופא אזיל"¹⁶, נמצא, שכל השנה כולה שייכת במיוחד לענין השבת, שענינו תשובה, ועאכו"כ השבתות שבמשך השנה, ועאכו"כ שבת שובה שבעשרת ימי תשובה, ובפרט בשנה זו שמודגשת יותר השייכות דשבת שובה לר"ה, בגלל שגם ר"ה חל בשבת.

8) שער הכוונות דרושי ר"ה (קודם דרוש	13) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך.
א). סידור האריז"ל (עשי"ת).	וש"נ.
9) ראה גם תר"מ חני"ר ע' 9. וש"נ.	14) שם כט, ב.
10) אמור כג, כד. פינחס כט, א.	15) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך.
11) אמור שם, כז. פינחס שם, ז.	ובכ"מ.
12) ראה ר"ה ל, ב ואילך. וש"נ. רמב"ם	16) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.
הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ט. פ"י הי"א.	

ועוד עילוי בשנה זו בשייכות לענין השבת — שהיא שנת השמיטה, שענינה כלשון הכתוב¹⁷: "שבת לה'", ומפרש רש"י: "לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית".

ד. והענין בזה:

ענין התשובה צריך להיות במשך כל השנה כולה, בכל יום ויום — כדאיתא בגמרא¹⁸: "רבי אליעזר אומר, שוב יום אחד לפני מיתתך, שאלו תלמידיו .. וכי אדם יודע איזהו יום ימות, אמר להן .. ישוב היום שמא כו', ונמצא כל ימיו בתשובה"; אלא שהתשובה שבכל יום היא בחי' תשובה תתאה, שענינה לתקן ענינים בלתי־רצויים כו', ואילו התשובה דשבת (שאז לא שייכים לעניני חול ועאכו"כ ענינים בלתי־רצויים) היא תשובה עילאה⁴, שענינה — "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"¹⁹, כמבואר בלקו"ת דפרשת השבוע²⁰.

ומהחילוקים שביניהם — שבתשובה תתאה העלי' היא באופן של הגבלה, שהו"ע היציאה מן הרע בלבד, ואילו בתשובה עילאה שענינה עלי' בקדושה גופא הרי זה באופן של בלי גבול, כמארז"ל²¹ "צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר²² ילכו מחיל אל חיל", שעולים בעילוי אחר עילוי עד אין סוף, כיון שהקב"ה הוא אין סוף, ועד"ז בנוגע לכל אחד מישראל שהוא "חלק אלקה ממעל ממש"²³.

ועוד ענין במעלת התשובה דשבת — מצד הענין ש"שבת מקדשא וקיימא"²⁴, שזוהי המעלה של שבת לגבי יו"ט, שביו"ט אומרים "מקדש ישראל והזמנים", כיון ש"ישראל דקדשינהו לזמנים"²⁵ (וכדאיתא במדרש²⁶ "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ר"ה .. הקב"ה אומר להם .. אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה כו'"), משא"כ "שבת מקדשא וקיימא", כך, שכל הענינים נעשים מצד עצמם.

וכל זה — בנוגע לכל שבת; ועאכו"כ בשבת שובה — לאחרי הקדמת העבודה במשך כל ימי חודש אלול, בארבעים יום האחרונים שהיו "ברצון"²⁷, לאחרי ארבעים יום האמצעיים שבהם נתבטלו כבר הענינים הבלתי־רצויים, כך, שעומדים כבר בדרגת תשובה עילאה, שבה

(23) תניא רפ"ב.	(17) בהר כה, ב.
(24) ביצה יז, א.	(18) שבת קנג, א.
(25) ברכות מט, א.	(19) קהלת יב, ז.
(26) דבר"פ פ"ב, יד. וראה שמו"ר פט"ו, ב.	(20) בתחלתה.
(27) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח. יו"ד,	(21) ברכות בסופה. וש"נ.
יו"ד.	(22) תהלים פד, ח.

היא העבודה (ד"אדם לעמל יולד" 28) במשך כל ימי חודש אלול, עד שבאים לר"ה, ואח"כ לעשי"ת, שבהם "התשובה .. היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר²⁹ דרשו ה' בהמצאו" (כמ"ש הרמב"ם³⁰), ועד לשבת שובה, שאז מגיעים לדרגא הכי נעלית שבתשובה.

ו"מיני' מתברכין כולהו יומין"³¹ — לא רק ימי שבוע זה, שביניהם יוהכ"פ (נוסף על פעולת השבת בנוגע לימי השבוע שלפניו, שביניהם ר"ה), אלא גם כל ימי השנה כולה, שגם בהם תהי' העבודה דתשובה עילאה, כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ת³² שהו"ע "אתדבקות רוחא ברוחא" בנוגע ל"כל חלקי הנפש, שכל ומדות, ולבושיהם מחשבה דיבור ומעשה, לדבקה כולן בו ית', דהיינו המדות במדותיו ית' [שבזה נכללת גם עבודת התפלה — "איזוהי עבודה שבלב זו תפלה"³³], והשכל בשכלו וחכמתו ית' הוא ענין התורה .. וכן המחשבה במחשבתו ית', והדיבור בדבר ה' זו הלכה .. והמעשה הוא מעשה הצדקה וכו'".³⁴

* * *

ה. בהמשך להאמור לעיל (ס"ג) אודות השייכות דשבת שובה לר"ה שגם הוא חל בשבת, יש עוד ענין בזה — שכאשר ר"ה חל בשבת, אזי חל שבת שובה בח' תשרי³⁵.

וענינו של ח' תשרי — כמובא בספרים שעוסקים בענין ד"דבר יום ביומו" — שבו התחילה חנוכת ביהמ"ק הראשון שבנה שלמה המלך (מיוסד על התכנית של דוד המלך³⁶), כמסופר בארוכה בתנ"ך (במלכים ובדברי הימים³⁷) שחנוכת הבית היתה "שבעת ימים ושבעת ימים": שבעת ימי הסוכות, ושבעת הימים שלפניהם, החל משמיני בתשרי שחל בשבת (כבקיעות שנה זו).

ובענין זה מודגשת השייכות לשבת שובה — כיון שתכלית ענינו של ביהמ"ק הו"ע התשובה והכפרה, כפי שאומרים בנוסח ההגדה: "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו".

ו. והענין בזה:

(28) חסר הסיום (המור"ל).
 (29) ראה גם שיחת ש"פ האזינו שבהערה 1 ס"ז ואילך (תו"מ שם ע' 70 ואילך).
 (30) ראה אנציק' תלמודית (כרך ג) ערך ביהמ"ק (ע' רל). וש"נ.
 (31) מלכים-א ח, סה. דברי הימים-ב ז, ט.

(28) איוב ה, ז.
 (29) ישעי' נה, ו.
 (30) הלי' תשובה פ"ב ה"ו.
 (31) זח"ב סג, ב. פח, א.
 (32) פ"ט.
 (33) תענית ב, א.

מבואר בכ"מ³⁸ הענין דחנוכת הבית — אפילו בנוגע לבית פרטי — ש"חנוכה" הוא מלשון חינוך, כמשל התינוק שמחנכין אותו ללמוד ע"י איזו תוספת כמו איזו התקרבות או איזו מתנה יתירה כו'; ועאכו"כ כשמדובר אודות "בית גדול", כמו ביהמ"ק, שאז המתנה היא בריבוי גדול ביותר.

וכפי שמצינו בפ' נשא³⁹ שבחנוכת המשכן הקריבו הנשיאים ריבוי קרבנות, ועד שהי' אז ענין נפלא — קטורת ליחיד על מזבח החיצון⁴⁰.

וכל זה — אפילו במשכן, שהי' דירת עראי, כמ"ש⁴¹ "ואהי' מתהלך באוהל"; ועאכו"כ בנוגע לביהמ"ק, דירת קבע, "אל המנוחה ואל הנחלה"⁴², שבו היתה השראת השכינה באופן נעלה יותר, וכמ"ש⁴³ "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה" (בניחותא), ובביהמ"ק גופא — בית ראשון, שבו היו גם החמשה דברים שחסרו בבית שני⁴⁴ (וכמבואר בלקו"ת⁴⁵ שמצד זה הוא החילוק בין בית ראשון לבית שני בנוגע לתק"ש בר"ה שחל בשבת).

ולכן היתה חנוכת הבית ע"י ריבוי עצום של קרבנות — "בקר עשרים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף"⁴⁶, ועד ש"ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר אשר לפני בית ה' כי עשה שם את העולה ואת המנחה ואת חלבי השלמים כי מזבח הנחושת אשר לפני ה' קטון מהכיל גו"⁴⁷.

ובזה גופא יש עילוי מיוחד בח' תשרי — להיותו היום הראשון שבו נעשית הפתיחה וההתחלה של חנוכת ביהמ"ק, כידוע⁴⁸ שהפתיחה ("פתח") של כל ענין היא באופן נעלה יותר, ביתר שאת וביתר עוז, ובתכלית התוקף (ואילו היום השני אינו באופן של רעש ("שטורעם")) כ"כ כמו ביום הראשון).

ז. והנה, ידוע בתורת האריז"ל⁴⁹ (שהשנה מלאו ארבע מאות שנה

(43) מלכיס-א ת, כז.

(44) יומא כא, ב.

(45) דרושי ר"ה נז, ג.

(46) שם, סג.

(47) שם, סד.

(48) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"כ ס"ע 74.

(49) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא

ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(38) ראה תו"א וישב כט, ד ואילך. לקו"ת

ברכה צח, ד ואילך.

(39) ז, ב ואילך.

(40) מנחות כ, ריש ע"ב. הובא בפרש"י

שם, יד. וראה גם תו"מ חס"ו ע' 210. וש"נ.

(41) שמואליב ז, ו. וראה שהש"ר פ"א,

טז (ג). תו"א ותו"ח ר"פ ויגש. ובכ"מ.

(42) פ' ראה יב, ט. וראה זבחים קיט, א.

ספרי ופרש"י עה"פ.

להסתלקותו) על הפסוק⁵⁰ "והימים האלה נזכרים ונעשים", שעי"ז ש"נזכרים" כדבעי, אזי חוזרים "ונעשים" אותם ענינים שהיו בפעם הראשונה, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז, כמובן מדברי רבינו הזקן באגה"ק⁵¹ ש"בכל שנה ושנה . . יורד אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם כו".

ומזה מובן, שישנו הענין דחנוכת ביהמ"ק בכל שנה בח' תשרי; וכמו בכל ענין צריך להיות גם בענין זה הוראה ו"בכך" בנוגע לפועל.

ח. ובהקדמה:

אע"פ שביהמ"ק אינו קיים עכשיו, הרי זה רק ביהמ"ק של עצים ואבנים, אבל עדיין ישנו ביהמ"ק ברוחניות הענינים אצל כל אחד מישראל, כמ"ש⁵² "ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד"⁵³, שבו שורה השכינה באופן של קבע, כמו בביהמ"ק, ועל ביהמ"ק זה אין שליטה לאוה"ע, אלא נשאר קיים תמיד לעד ולנצח נצחים⁵⁴.

זאת ועוד:

ענינו של ביהמ"ק הרוחני שבכל אחד מישראל נוגע לא רק ליהודי עצמו, אלא הוא פועל גם בעולם — כמו ביהמ"ק כפשוטו, שלקחו עצים ואבנים שבעולם ועשו מהם בית לה', ולא עוד אלא שממנו היתה אורה יוצאה לעולם ע"י "חלוני שקופים אטומים"⁵⁵ (לא כמו חלונות שבבית שעשויים באופן שעל ידם יכנס האור מבחוץ לבפנים, אלא להיפך, באופן שעל ידם יצא האור מבפנים לבחוץ),

— ויש להעיר על דבר פלא⁵⁶, שענין זה הי' רק בביהמ"ק, משא"כ המשכן, אף שגם בו היתה המנורה ש"עדות היא לכל באי עולם כו"⁵⁷, מ"מ לא היו בו חלונות שעל ידם יצא האור לעולם, ולא עוד אלא שהוצרכו לכסות את הקרשים ביריעות שהסתירו את המשכן מהעולם — ועד"ז בנוגע לביהמ"ק שבכל אחד מישראל, שנותנים לו כחות

(55) מלכים"א ו, ד ובפרש"י. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י.

(56) ראה גם התוועדויות תשמ"ז ח"ג ס"ע 491 ואילך.

(57) מנחות שם. וש"נ.

(50) אסתר ט, כח.

(51) סי"ד.

(52) תרומה כה, ח.

(53) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.

ועוד.

(54) ראה גם תר"מ חס"ד ע' 263. וש"נ.

להאיר את העולם ולעשות ממנו כלי לאלקות (אף שאי אפשר לפעול זאת מתוך "שטורעם" תיכף ומיד, כי אם לאט לאט כו').

ט. וענין זה שהחידוש של ביהמ"ק הוא לפעול ולשנות את העולם — מודגש ביותר בחנוכת הבית:

מסופר בגמרא⁵⁸ אודות גודל השמחה שהיתה בחנוכת הבית, עד כדי כך, שאכלו ושתו ביוהכ"פ, ו"יצתה בת קול ואמרה כו'", שלא זו בלבד שלא הי' זה ענין בלתי-רצוי, אלא אדרבה, שנתקבל הדבר לרצון אצל הקב"ה יותר מאשר ענין התענית.

וכאן רואים דבר נפלא:

יוהכ"פ הוא יום שיש בו חיוב של חמשה עינויים⁵⁹, ועד כדי כך, שגם כשיוהכ"פ חל בשבת, אין השבת דוחה את התענית, שמזה מובן גודל מעלת ופעולת התענית דיוהכ"פ, שאינה רק ענין של מיעוט חלבו ודמו, כמו כל תענית⁶⁰, אלא כפי שמבאר רבינו הזקן⁶¹ שעז"נ⁶² "ולחיותם ברעב", שהרעב עצמו ממשיך חיות כו'.

ולמרות גודל מעלת התענית דיוהכ"פ, וגם בביהמ"ק (כפי שהי' במשך כל השנים שלאח"ז) — גדלה יותר מעלת חנוכת הבית, שלכן, כשאכלו ושתו מצד השמחה הגדולה של חנוכת הבית, פעלו את כל ההמשכות והענינים הכי נעלים שפועלים בדרך כלל ע"י התענית.

ומזה למדים הוראה בעבודה בנוגע לביהמ"ק שבכל אחד מישראל — גודל הענין ד"בכל דרכיך דעהו"⁶³:

כאשר יהודי יושב בביתו ועוסק באכילה ושתי' — לא סעודת מצוה, אלא אכילה ושתי' סתם, ועד"ז בנוגע לשאר עניניו, "כל דרכיך", עליו לדעת שענינים אלו אינם סתם ענינים,

— אצל יהודי אין סתם ענינים, שהרי הבעש"ט אומר⁶⁴ שכל דבר שיהודי שומע או רואה, עליו ללמוד מזה הוראה בעבודת ה' —

אלא ענינים שבהם ממשיך אלקות, ועד שעל ידם נעשה גם אצלו עילוי גדול ביותר — "דעהו" — התקשרות עם עצמות ומהות!

61 לקו"ת שה"ש יד, ב.

62 תהלים לג, יט.

63 משלי ג, ו. וראה ברכות סג, א.

64 ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

58 מ"ק ט, א. וראה גם תו"מ שבהערה

40.

59 ראה יומא רפ"ח. טוש"ע ואדה"ז

או"ח רסתר"א.

60 ברכות יז, א. הובא בתניא אגה"ת

פ"ב.

וזוהי כללות ההוראה מהקביעות דשבת שובה בח' תשרי — שענין התשובה, "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", הוא לא רק בנוגע לאדם ששב לאלקות, אלא גם בנוגע לפעולתו בעולם — שהרי "את העולם נתן בלבם"⁶⁵ — להשיב את עניני העולם לאלקות, שגם בעניני העולם יאיר אלקות, שזהו תוכן ענינו של ביהמ"ק, שחנכותו התחילה בח' תשרי.

ועד שזוכים לשלימות הענין דגילוי אלקות בעולם, עד שהעולם עצמו יראה אלקות — כאשר "בשובה ונחת תושעון"⁶⁶, "כי הולך לפניכם ה'"⁶⁷, בגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

י. (ואח"כ אמר:)

חיים עתה בעולם כזה שבו צריך להבהיר ("בְּאוֹרְעֲנֵנוּ") כל דבר, אפילו אם זה נוגע ליהודי אחד בלבד:

מובן וגם פשוט שהמכוון בכל אריכות הדברים דלעיל בנוגע לחנוכת ביהמ"ק שאכלו ושתו ביוהכ"פ — אינו בנוגע להנהגה בפועל, שבודאי צריכה להיות ע"פ פס"ד השו"ע בכל פרטי הענינים דחמשת העינויים, וכאמור ומודגש לעיל שבביהמ"ק גופא היתה זו פעם אחת ויחידה — בעת חנוכת ביהמ"ק, ומיד בשנה שלאחר' התענו ביוהכ"פ, וכן בכל השנים שלאח"ז במשך כל הדורות.

המדובר הוא רק בנוגע ללימוד הוראה בעבודת ה' ברוחניות הענינים — ע"פ מארז"ל⁶⁸ "איזהו חכם הלומד מכל אדם", וכן מכל דבר, ועאכו"כ בנוגע לענין שקשור עם ביהמ"ק שמשם תצא הוראה לכל הדורות, הרי בודאי שיש ללמוד ממנו הוראה בעבודה הרוחנית.

וע"ד שמצינו שהרה"צ ר' משולם זוסיא מאַנְיפּאָלִי למד כמה דרכים בדרכי העבודה מגנב⁶⁹ — שבודאי אין הכוונה ללימוד בנוגע לפועל... היפך לאו מפורש בעשה"ד, אלא הכוונה היא רק ללימוד הוראה בעבודה הרוחנית.

ועד"ז בנוגע להמדובר אודות האכילה ושת' ביוהכ"פ בחנוכת ביהמ"ק — שהכוונה היא רק ללימוד הוראה בנוגע ל"מצב הרוח" (כפי שנקרא בימינו) בעבודת התשובה, שצריך להיות באופן של שמחה, שזהו

68) אבות רפ"ד.

69) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ה ע' תלז

(נעתק ב"היום יום" ג אייר).

65) קהלת ג, יא.

66) ישעי' ל, טו.

67) שם נב, יב.

אופן העבודה דתשובה עילאה שהיא בשמחה רבה⁷⁰, ואופן העבודה דיום השבת, ש"אין עצב בה"⁷¹, וכל הענינים נעשים מתוך שמחה.

* * *

יא. מאמר ד"ה שובה ישראל גו'.

* * *

יב. כרגיל לאחרונה בהתוועדויות להתעכב על ענינים שרש"י אינו מבארם, אף שלכאורה יש צורך לבארם, והראי', שכמה מפשטני המקרא מתעכבים על זה, ומה גם שאין צורך לחפש ראי' מפשטני המקרא, כיון שזהו דבר המוקשה לבן חמש למקרא, ואעפ"כ, לא מבאר רש"י ענין זה — אם בגלל שכבר הבהיר זאת לפניו⁷², או שסומך על הבן חמש למקרא שיבין זאת מעצמו.

ובנוגע לפרשתנו — יש צורך בביאור בפרק ל"ב פסוק ל' "איכה ירדוף אחד אלף" (כפירוש רש"י: "איכה ירדוף אחד ממנו (מן האומות) אלף מישראל"), שבהמשך לזה נאמר "ושנים יניסו רבבה" — דלכאורה אין החשבון מתאים, שהרי אם אחד ירדוף אלף, צ"ל ששנים יניסו ב' אלפים, ולא רבבה?!

ואין לתרץ שרש"י הבהיר זאת כבר בפ' בחוקותי, בפסוק⁷² "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו", ומפרש רש"י: "וכי כך הוא החשבון, והלא לא הי' צריך לומר אלא ומאה מכם שני אלפים ירדפו, אלא אינו דומה מועטין העושיין את התורה למרובים העושיין את התורה" — כי, בפ' בחוקותי מדובר במדה טובה, ולכן אין מזה ראי' בנוגע להמדובר בפרשתנו במדת פורענות.

ואדרבה — ע"פ מ"ש בפ' בחוקותי, מתעוררת שאלה נוספת:

מצינו⁷³ ש"מדה טובה יתירה על מדת פורענות אחת על חמש מאות". ואפילו אם בן חמש למקרא אינו זוכר זאת, הרי גם לולי זאת, מובן בשכל, שלא יתכן שמדה טובה תהי' פחותה ממדת פורענות.

ועפ"ז: אם בנוגע למדה טובה נאמר בפ' בחוקותי "ורדפו מכם חמשה מאה" (היינו שאחד רודף עשרים), איך יתכן — שואל הבן חמש

(72) כו, ח.

(73) פרש"י יתרו כ, ו.

(70) תניא אגה"ת פי"א.

(71) ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.

הובא בתורה מ"ד — מו"ק כג, ב.

למקרא — שבמדת פורענות נאמר בפרשתנו ש"ירדוף אחד (לא עשרים, אלא) אלף", חמישים פעמים ככה!?

ואכן, על דברי הגמרא במסכת סוטה⁷⁴ "לעולם מדה טובה מרובה ממדת פורענות" — איתא בתוס'⁷⁵: "וא"ת הא מצינו מדת פורענות גדולה ממדת טובה, דכתיב איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה גבי מדת פורענות, וגבי מדה טובה כתיב ורדפו מכם חמשה מאה? וי"ל, דעדיין גבי מדת פורענות מיירי רדיפה ולא הריגה, אבל הכא דכתיב ורדפו מכם חמשה, סיפא דקרא ונפלו אויביכם לפניכם לחרב".

אבל, נוסף לכך שרש"י בפירושו על התורה לבן חמש למקרא, אינו יכול לסמוך על כך שהבן חמש למקרא יתפוס בעצמו את תירוץ התוס' בגמרא שלומד בן חמש עשרה לגמרא — הנה בנוגע לתירוץ התוס' גופא נשאלת השאלה: האם אמנם עדיפה הריגת ("ונפלו גו' לחרב") מועטים ("חמשה מאה", שאחד הורג עשרים בלבד) מאשר רדיפת רבים ("ירדוף אחד אלף"); וממה נפשך: אם הריגה עדיפה — הוצרך לומר בשני המקומות "ונפלו גו' לחרב", ואם רדיפה עדיפה — הוצרך לומר בשני המקומות רק "ורדפו".

וכן אין לתרץ שבפ' בחוקותי מדובר אודות חלשים, כפירוש רש"י: "ורדפו מכם", "מן החלשים שבכם, ולא מן הגבורים שבכם", ולכן נאמר רק "חמשה מאה", ואילו בפרשתנו מדובר אודות גיבורים, ולכן נאמר "ירדוף אחד אלף" — כי, גם כאן נשאלת השאלה הנ"ל: האם רדיפת מעטים ע"י חלשים עדיפה מרדיפת רבים ע"י גיבורים; וממה נפשך: או שגם בפרשתנו ידובר אודות חלשים, או שגם בפ' בחוקותי ידובר אודות גיבורים.

וכיון שכן, הי' רש"י צריך לבאר טעם השינוי בין מ"ש בפ' בחוקותי "ורדפו גו' חמשה מאה" למ"ש בפרשתנו "ירדוף אחד אלף"? אמנם בפ' בחוקותי לא צריך רש"י לבאר השינוי מפרשתנו, כיון ששם לא מתעוררת שאלה אצל בן חמש למקרא, שלא למד עדיין הפסוק בפרשתנו; אבל בפרשתנו הוצרך רש"י לבאר טעם השינוי ממ"ש בפ' בחוקותי.

וכמדובר כמ"פ⁷⁶ אודות הכלל בפירוש רש"י (שאף שלא קבע כללים בפירושו, ניתן ללמוד זאת מפירושי רש"י עצמם), שכאשר יש

76) ראה גם תו"מ חס"ו ע' 373 (ובהערה 37 שם). וש"נ.

74) יא, א.
75) ד"ה ולעולם.

קושיא משני פסוקים, מבהיר זאת רש"י (לא בפסוק הראשון, שבו אין קושיא עדיין, אלא) בפסוק השני שבו מתעוררת הקושיא — כפי שרואים זאת בפרשתנו:

בהתחלת הפרשה נאמר "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי". ובמפרשי המקרא⁷⁷ מתעכבים על כך שבישעי⁷⁸ נאמר "שמעו שמים והאזיני ארץ", ואילו רש"י בפרשתנו לא מתעכב על זה; ורק בפסוק "שמעו שמים והאזיני ארץ" שבספר ישעי' — מפרש רש"י: "משה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ, למה שינה ישעי' את הלשון, שנו רבותינו בדבר זה, ומדרשות רבים בפי' האזינו בספרי, ונחלקו חכמים עליהם ואמרו וכו'".

וטעם הדבר — כיון שבפי' האזינו אין שום קושי הדורש ביאור ע"ד הפשט, ורק בספר ישעי' מתעוררת קושיא על השינוי מפי' האזינו.

ועד"ז בנדו"ד, שבפי' בחוקותי אין שום קושי; אבל בפרשתנו צריך לבאר טעם השינוי ד"אחד אלף" לגבי מ"ש בפי' בחוקותי "חמשה מאה" (מלבד הביאור בנוגע להמשך הכתוב: "ושנים גו' רבבה", איך יתאים החשבון, כנ"ל).

וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יג. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה בפרשת השבוע בזהר (באדרא זוטא⁷⁹) מסופר אודות ההסתלקות של רשב"י: "בההוא יומא דר"ש בעא לאסתלקא מן עלמא והוה מסדר מלוי וכו', וכך אסדרנא לכו, ר' אבא יכתוב ור' אלעזר ברי ילעי וכו'".

ובהערות אאמו"ר⁸⁰ (לאחרי שמבאר הרמז ד"ההוא יומא" שהוא ל"ג בעומר, ושייכותו לרשב"י שבחינתו הוא דעת): "בחר בר' אבא לכתובה ובר' אלעזר למלעי בפה, כי, ר' אבא הוא בינה ור' אלעזר חכמה .. הנה כתב הוא בכינה .. ומלעי בפה הוא בחכמה".

וכמדובר כמ"פ שמצד צמצום הנייר והדיו כתב אאמו"ר את הערותיו בקיצור גדול — רק הענינים שיתכן שלא יתפסו לבד, ולא ענינים שיכולים לתפוס לבד.

79) זח"ג רפז, ב. (79)
לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע תסא
ואילך.

77) דעת זקנים מבעה"ת ואוה"ח ריש
פרשתנו. ועוד.
78) א, ב.

ובנדוד"ד ישנו ענין הדורש ביאור: כיון שרשב"י הי' למעלה מר' אבא ור' אלעזר, איך יתכן שרשב"י הוא רק בחי' דעת, ואילו ר' אבא ור' אלעזר הם בחי' בינה וחכמה; איך יתכן שרשב"י שהוא בחי' דעת, ידבר וישפיע לר' אבא ור' אלעזר שהם בחי' בינה וחכמה שלמעלה מדעת? וכפי שיתבאר לקמן.

יד. וכאן המקום להשלים בנוגע לענינים שדובר אודותם בהתוועדות דו' תשרי:

(א) המשך הביאור בנוגע לסיום מסכת שביעית — נכלל בשיחת וא"ו תשרי סי"א ואילך.⁸¹

(ב) בנוגע להמדובר⁸² שאין אומרים וידוי בר"ה, עליו נאמר⁸³ "חדות הוי' היא מעוזכם", כיון שכבר נתכפרו כל העבירות כו' — שאלו על זה ממ"ש רבינו הזקן בשו"ע⁸⁴: "אין אומרים וידוי בר"ה שלא ליתן פתחון פה למקטרג", שמזה משמע, שיש עדיין מציאות של חטאים.⁸⁵

אך באמת אין זו קושיא, כפי שהובהר כבר אז שבנוגע לר"ה נאמר⁸⁶ "גילו ברעדה", כיון שיש בו שני קצוות:

מחד גיסא — ר"ה הוא יום הדין, שלכן יש בו ענין ה"רעדה", ומצד ענין זה "אין אומרים וידוי בר"ה שלא ליתן פתחון פה כו'".

אבל ביחד עם זה יש בר"ה גם ענין השמחה — "גילו", אלא שהשמחה היא מכוסה "ברעדה" (ולכן, הורה כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאמירת "לכה דודי" בר"ה שחל בשבת, שאף שאין אומרים "בשמחה", אומרים "ברנה"⁸⁷), ומצד ענין זה אין מציאות של חטא כלל, כך שאין מקום מלכתחילה לאמירת וידוי.

ולהעיר, שבנוגע לענין הוידוי גופא מצינו ש"נכון הדבר להתוודות בלחש"⁸⁴ — שזהו מצד ב' קצוות הנ"ל: מצד ענינו של יום הדין, צ"ל הענין של אמירת וידוי; אבל מצד ענין השמחה, אין מקום לאמירת וידוי. ולכן צ"ל ענין הוידוי בלחש.

ויש להעיר גם מהדין שמי שצריך להתענות בר"ה, יתענה ביום, אבל לא בלילה⁸⁸ — שגם בזה מודגשים שני הקצוות שבר"ה: ביום —

(86) תהלים ב, יא.

(87) ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 60

ובהערה 3 שם.

(88) ראה שו"ע אדה"ז שם סתקצ"ז ס"ה.

(81) לעיל ע' 24 ואילך. וש"נ.

(82) ס"ג (לעיל ע' 18).

(83) נחמי' ח, יר"ד.

(84) אר"ח סתקפ"ד ס"ב.

(85) חסר קצת (המור"ל).

ישנו הענין דיום הדין, ואילו בלילה ישנו ענין השמחה (שהרי יום ולילה הם ב' עניני עבודה שונים, כמוכן גם מהחילוק ביניהם בנוגע למי ששכח לומר יעלה ויבוא⁸⁹).

וכן בנוגע לעשיית ישנם ב' קצוות הנ"ל⁹⁰:

מחד גיסא — צ"ל עבודת התשובה בתכלית המרירות דוקא, ועד שאפילו מי שאוחז בתשובה עילאה, צ"ל אצלו ענין של מרירות בגלל שלא הגיע עדיין לדרגא עליונה יותר כו';

וביחד עם זה תובעים שיהי' גם קו השמחה — כי, כשמתבונן בזכותו של יהודי שביכלתו לגרום נח"ר להקב"ה ע"י קיום התומ"צ, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁹¹, הנה מזה גופא צ"ל בשמחה גדולה, וכ"ש כשעוסק בעבודת התשובה, שהיא לא סתם דבר רצוי, אלא על ידה מתקנים את הענינים הבלתי-רצויים, ובאופן שלא זו בלבד ש"אין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין⁹², אלא עוד זאת, שאפילו הענינים שהם היפך הזכיות, מהפכים אותם לא רק ל"שגגות", אלא ל"זכיות"⁹³ (שלכן, "במקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם"⁹⁴) — שענין זה יכול להיות רק מצד הקב"ה שהוא נמנע הנמנעות⁹⁵ — הרי בודאי שצ"ל בשמחה גדולה ביותר.

ולהעיר, שבכללות ענין התשובה יש שני קצוות: (א) מצות תשובה כפשוטה — על חטאים כו', (ב) "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" (כנ"ל ס"ד), שזהו גדר אחר לגמרי בענין התשובה, שאינו שייך כלל לענין של חטאים כו'.

טו. ויש להוסיף, שכללות הענין של שני קצוות, שזהו דבר פלא — מצינו (לא רק בנוגע לר"ה, אלא) גם במשך כל השנה כולה:

בנוגע לענין השמחה והמרירות — מבאר רבינו הזקן בתניא⁹⁶ שישנו הענין ש"בכי" תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא⁹⁷. וכמו בקריאת שמע על המטה באמירת "למנצח מזמור

92 תניא אגה"ת רפ"ב.

93 יומא פו, ב.

94 ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה

פ"ז ה"ד. וראה דרמ"צ קצא, סע"א.

95 ראה תו"מ חכ"ט ריש ע' 160. וש"נ.

96 ספלא"ד. אגה"ת רפי"א.

97 זח"ג עה, א.

89 ראה פסקי אדה"ז בסידור (בברכת

המוזון — ד"ה וכ"ז כשנוכר. בשו"ע בהוצאה החדשה — ח"א ע' תרכז).

90 ראה גם שיחת ש"פ האזינו, שבת

שובה תשכ"ח ס"ט (תו"מ חנ"א ע' 32

ואילך). וש"נ.

91 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי

ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.

לדוד"98, שבתחילה מדובר אודות תיקון ענינים בלתי-רצויים כו', ומיד לאח"ז אומרים "תשמיעני ששון ושמחה"99.

ולהעיר גם מדברי רבינו הזקן, ש"עכשיו .. שאין הכל יכולין להפוך לבם כרגע מן הקצה, אזי עצה היעוצה להקדים כו'", היינו, שיש לחלק זאת לזמנים שונים שבהם יעמדו בתנועות הפכיות.

טז. ועד"ז מצינו תנועות הפכיות בנוגע לכו"כ ענינים — ולדוגמא: בנוגע לתורה¹⁰⁰: מחד גיסא — הרי היא למעלה מהעולם, וביחד עם זה, ירדה התורה למטה לברר בירורים כו' ולצרף את הבריות¹⁰¹, ולא עוד אלא שגם בהיותה למטה רואים את מעלתה כפי שהיא בשרשה, למעלה מהעולם. ועד"ז בנוגע לפרטי הדרגות דתומ"צ — שישנו הענין ד"תורת הוי"ו" וישנו הענין ד"תורתי"¹⁰², וכן במצוות יש "מצוות הוי"ו" ויש "מצוותי"¹⁰³.

בנוגע לנש"י: "נשמה שנתת בי טהורה היא"¹⁰⁴, "חלק אלקה ממעל ממש"²³, ועד למזל הנשמה כו'²⁰, וביחד עם זה, ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁰⁵. ועוד זאת, שדוקא בה בשעה שנמצאת למטה, בבירא עמיקתא, יכולים להגיע לדרגא הכי נעלית של הנשמה.

ועד"ז בנוגע להקב"ה, עליו נאמר¹⁰⁶ "את השמים ואת הארץ אני מלא" — הנה ידועה השאלה שלפעמים מבואר ש"אני מלא", "מלא" דייקא, קאי על בחי' ממלא כל עלמין¹⁰⁷, ולפעמים מבואר ש"אני מלא", "אני" דייקא, קאי על בחי' סובב כל עלמין שמקיף את השמים והארץ בהשוואה¹⁰⁸, אלא ששניהם אמת, כיון שבעצמות ישנם שני הקצוות כו'. ויש להביא דוגמא גם מספירת הכתר, שמחד גיסא הרי זה אור נעלה ביותר שלמעלה מסדר השתלשלות, וביחד עם זה, "אוכם הוא קדם עילת העילות"¹⁰⁹, ש"אוכם" מורה על דרגא תחתונה ביותר.

(104) נוסח "אלקי נשמה" בברכות השחר (ברכות ס, ב).

(105) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב. (106) ירמ"י כג, כד.

(107) ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ויקהל ע' שצח. וראה גם תר"מ ח"י ע' 316. חיי"ט ריש ע' 202.

(108) ראה תר"א ויקהל פט, ב. לקו"ת צו יא, ריש ע"ב. יג, א. ובכ"מ.

(109) תקו"ז ת"ע (קלה, ב). וראה במאמר שנאמר בהתוועדות פ"ג (לעיל ע' 45).

(98) תהלים נא.

(99) שם, יו"ד.

(100) ראה גם שיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי דאשתקד ס"ד (תו"מ חס"ו ס"ע 53 ואילך). וש"נ.

(101) ב"ר רפמ"ד. וש"נ.

(102) ראה סה"מ תרנ"ח ע' רו. תרנ"ט ע' טז [כג]. ועוד.

(103) ראה לקו"ת במדבר ט, ג. סידור (עם

דא"ח) שער הציצית ד, ד [ו, ב]. ובכ"מ.

יז. וההוראה מזה בעבודה:

כל אחד מישראל, גם מי שנמצא בדרגא תחתונה שאוחז רק בתשובה תתאה — ביכלתו להגיע לתשובה עילאה.

וכמודגש גם בר"ה, שבנ"י מכתירים את הקב"ה למלך, וכיון שהמכתיר את המלך צ"ל למעלה מהמלך¹¹⁰, נמצא, שבנ"י עומדים למעלה מהקב"ה, כביכול, ולכן בכחם להכתיר אותו למלך. וכל זה — למרות שר"ה הוא יום הדין, ועד ש"מלאכים יחפזון כו"¹¹¹, וכ"ש אלו שלמטה ממלאכים, ואעפ"כ, גם יהודי שנמצא במצב ירוד למטה ביותר, ה"ה מכתיר את הקב"ה למלך!

ולכן, כשפוגשים יהודי ברחוב, צריך לדעת שהוא "חלק אלקה ממעל ממש", ומבלי הבט על כך שהוא רחוק מאלקות, צריך לקרב אותו — מתוך ידיעה שבשביל זה שלחו והורידו אותו למטה בעוה"ז התחתון — ולפעול אצלו מעמד ומצב של אור, ועד להענין דאתכפיא סט"א ואח"כ אתהפכא כו', שעיי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין¹¹².

ואופן הפעולה עם הזולת צ"ל מתוך שמחה ותענוג, בהתאם להוראה דיום השבת שכל הענינים שבו צריכים להיות מתוך תענוג, ועד שאפילו שינה בשבת¹¹³ תענוג¹¹⁴.

וכיון ששנה זו קשורה עם ענין השבת (כנ"ל ס"ג) — הנה יה"ד שיהיו כל הענינים מתוך תענוג³⁴.

* * *

יח. בהמשך להמדובר לעיל אודות ב' התנועות ד"גילו ברעדה" שבר"ה, ועד"ז בכמה ענינים כיו"ב — יש להזכיר עוד ענין השייך לזה (עכ"פ שייכות רחוקה):

בנוגע לשתיית משקה — מצינו ב' קצוות: מחד גיסא — הרי זה דבר המאוס, כהלשון הידוע בשיחות רבותינו נשיאינו¹¹⁵, שלכן לוקחים משקה רק בזמנים מיוחדים כו'; ולאידך גיסא — יש בו ענין נעלה, כמבואר בשיחות רבותינו נשיאינו¹¹⁶ בענין משקין את הבהמה כו',

(110) ראה גם פרש"י יומא עב, ב (ד"ה וש"נ). ראה לקו"ש ח"יב ע' 254 הערה 50.

(111) פיוט "ונתנה תוקף" דימים הנוראים. ראה בהנסמן בתו"מ חל"ו ס"ע 351.

(112) זח"ב קכח, ב. הערה 122.

(113) כ"ק אדמור"ר שליט"א הוסיף בבת-ראה סה"ש תרצ"א ע' 184 ואילך.

וש"נ. ושוק: וכאשר יהודי יושב וישן בהתוועדות

ה"ה מקיים מצות עונג שבת...

שמועיל להסרת הסירכות, ולהפשט העור מן הבשר עד שלא ישאר עור דבוק לבשר וכו', נוסף על הענין ד"גדולה לגימה שמקרכת"¹¹⁷.

ולכן: מחד גיסא — צריך לקחת משקה, כיון שיש בזה תועלת כו', אבל לאידך גיסא, כיון שיכולים לבוא מזה ענינים בלתי-רצויים, יש להזהר כו', ואדרבה: ככל שלוקחים פחות, פועלים יותר.

ובהתאם לכך ישנו גם הענין של חלוקת משקה מההתוועדות בכדי שיפעל פעולתו, וכאמור, החידוש הוא שלוקחים מה שפחות, ועי"ז פועלים הרבה כו'.

י"ט. וכאן המקום להזכיר גם אודות הנח"ר המיוחדת מזה שהנהיגו לאחרונה "הכנסת אורחים" באופן של "אשל"¹¹⁸ עבור האורחים שמגיעים לכאן לחודש תשרי (חלקו או כולו) מכל קצוי תבל, כולל ובמיוחד — אלו שיצאו לאחרונה מרוסא.

ובהקדמה:

הענין שהאורחים באים לכאן לחודש תשרי הוא ע"ד ובדוגמת ההנהגה שהיתה בזמן הבית, שבשלש רגלים היו בני" עולים לירושלים, והיו מתאכסנים אצל תושבי ירושלים, ועי"ז זיכו אותם במצוה הגדולה של הכנסת אורחים.

ולכן, קיום מצות הכנסת אורחים כאן, ממהרת את קיום מצות הכנסת אורחים בירושלים הבנוי, שתושבי ירושלים יקבלו ויכניסו את האורחים שיבואו מכאן, כפי שיהי' בגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, שיוציא מהגלות את כל בני"י, ו"כספם וזהבם אתם"¹¹⁹, ויביא אותם לארץ ישראל, שעתידיה שתתפשט בכל הארצות, ועתידיה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל¹²⁰ (ועד"ז בנוגע לביהמ"ק שיתפשט בכל ירושלים), בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקן משקה למנהלי ה"הכנסת אורחים" (הרב משה פינחס הכהן כץ, הרב משה ירוסלבסקי והרב דוד רסקין, וכן לכמה מהאורחים). אח"כ נתן עוד קנקן משקה ואת המזונות להרב דוד רסקין עבור אלו הנוסעים ליום הכיפורים למקומות אחרים, ואח"כ אמר]: מסתמא ישנם כאלו שמהרהרים מדוע לא נתנו להם משקה. אך באמת, במשך הזמן יתנו משקה גם להם, ועד שיתנו משקה לכולם.

(117) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.

(118) = אכילה שתי' לינה (וראה לקו"ש

(120) ראה פס"ר פ' שבת ור"ח. ספרי ר"פ דברים. יל"ש ישע"י רמז תקג.

חט"ו ס"ע 501).

ועי"ז נזכה לשתות כשיהי' כולה משקה (כמובא בהמשך וככה¹²¹ מדברי רבינו הזקן), כשיקויים היעוד¹²² ש"יצאו מים חיים מירושלים וגו'".

* * *

כ. בנוגע לביאור בפירוש רש"י (עכ"פ קיצור ונקודת הדברים) — הרי זה מובן ממ"ש בפסוק עצמו:

לאחרי "איכה ירדוף אחד אלף" — ממשיך הפסוק ומבאר: "אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם" (מכרם ומסרם בידינו), היינו, שהאפשרות לכך שאחד מאוה"ע ירדוף אלף מישראל היא רק בגלל שהקב"ה מכרם ומסרם.

וכיון שעושים זאת בכחו של הקב"ה — שוב אין מקום להשוות זאת למ"ש במדה טובה "ורדפו מכם חמשה מאה" (ולהקשות איך יתכן שמדת פורענות מרובה ממדה טובה), כיון שיש חילוק בין מלחמה שנעשית ע"י בני־אדם למלחמה שנעשית ע"י הקב"ה:

במלחמה שנעשית ע"י בני אדם — הנה לכל לראש יש צורך להבהיר ליוצאים במלחמה אודות "האישי הירא ורך הלבב" ש"ילך וישוב לביתו וגו'" (ככל פרטי הדברים שנאמרו בפ' שופטים¹²³), ובמלחמה גופא מצינו כמה חילוקי אופנים כו', וכמו המלחמה של אברהם אבינו נגד ארבעת המלכים, "שגבורים היו, ואעפ"כ לא נמנע אברהם מלרדוף אחריהם"¹²⁴, אבל עדיין הי' זה באופן ש"יורק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות"¹²⁵. ומובן, שכאשר מלחמה כזו מתנהלת באופן ש"רדפו מכם חמשה מאה", הרי זה חידוש גדול.

אבל בודאי אין זה בערך לגבי מלחמה שנעשית ע"י הקב"ה — "צורם מכרם וה' הסגירם", שאז לא יפלא כלל ש"ירדוף אחד אלף".

ובנוגע לחילוק בין מדה טובה למדת פורענות במלחמה שנעשית ע"י הקב"ה, אכן מצינו שמרובה מדה טובה ממדת פורענות — כי, במדת פורענות יש צורך לכל־הפחות ש"ירדוף אחד אלף" (ולא סתם אחד, אלא עליו להיות גבור), ואילו במדה טובה נעשית המלחמה כולה ע"י הקב"ה בעצמו, כמ"ש¹²⁶ "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", וכפי שפירש רש"י על

(124) פרש"י לך לך יד, ט.

(125) שם, יד.

(126) בשלח יד, יד.

(121) תרל"ז רפמ"ו (סה"מ תרל"ז ח"ב ע')

תצא ואילך). וש"נ.

(122) זכרי' יד, ח.

(123) כ, ח.

הפסוק¹²⁷ "כל סוס פרעה", "וכי סוס אחד הי', אלא מגיד שאין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד".

כא. ובנוגע להמשך הכתוב "ושנים יניסו רבבה" — הנה¹²⁸:

כשם שבפ' בחוקותי מוסיף הכתוב (לאחרי "ורדפו מכם חמשה מאה") "ומאה מכם רבבה ירדופו", שזהו חמש פעמים ככה, היינו, שכל אחד רודף לא רק עשרים (כהחשבון ד"חמשה מאה"), אלא כל אחד רודף מאה, ולכן "מאה .. רבבה ירדופו" — כך גם בפרשתנו מוסיף הכתוב (לאחרי "איכה ירדוף אחד אלף") "ושנים יניסו רבבה", שזהו חמש פעמים ככה, שכל אחד רודף לא רק אלף ("אחד אלף"), אלא חמשת אלפים, שלכן "שנים יניסו רבבה".

ואף שמדה טובה צריכה להיות מרובה ממדת פורענות, ולא באופן ששניהם בשוה — הרי מפורש בקרא¹²⁹ "והי' כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם גו' כן ישיש ה' (את אויביכם) עליכם וגו'", היינו, שתמורת הטובה תבוא פורענות, ולכן הם במדה שוה.

כב. וכאן רואים שגם בפשטות הכתובים ישנם ענינים נפלאים:

במדה טובה נאמר לא רק "ורדפו מכם חמשה מאה", אלא גם "ונפלו אויביכם לפניכם לחרב"; ואילו כאן, במדת פורענות, נאמר רק "ירדוף גו' יניסו גו'", "צורם מכרם וה' הסגירם", שמכירה ("מכרם", ועד"ז "הסגירם", ע"ד "ויסגור ה' בעדו"¹³⁰) אינה אלא שינוי רשות, אבל הדבר עצמו נשאר בשלימותו.

וכאן רואים הוראה נפלאה — שאפילו כאשר בניי נמצאים במעמד ומצב בלתי־רצוי, ועד לאופן ש"לא שערם אבותיכם"¹³¹, שאין למטה מזה, הנה גם כאשר הקב"ה מענישם, הרי זה רק באופן ש"צורם מכרם וה' הסגירם", אבל לא באופן של פגיעה בבניי עצמם ("אָנְרִיחַ דַּעַם אִידִן") ח"ו, לא בגופם, ואפילו לא בנכסיהם, ועאכו"כ בנוגע לבנים ובנות כו', שנשארים בשלימותם.

והענין בזה:

בעצם לא רוצה הקב"ה בכלל מציאות של רע כו', וכדברי הגמרא¹³²

(130) נח ז, טז.

(131) פרשתנו לב, יז.

(132) סוכה נב, ב.

(127) שם, כג.

(128) סעיף זה — ע"פ פתקא שכתב כ"ק.

אדמו"ר שליט"א במוצאי ש"ק.

(129) תבוא כח, סג (ובפרש"י).

"ארבעה (שלשה¹³³) מתחרט עליהן הקב"ה שבראם כו' יצר הרע דכתיב¹³⁴ ואשר הרעתי", כך, שכל ענין העונש כו' אינו אלא בדרך טפל — כדי לעורר את בני' לתשובה, כמ"ש¹³⁵ "והי' כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו' ושבת עד ה' אלקיך גו'", והוא בטוח שכל אחד מישראל ישוב בתשובה, כמ"ש¹³⁶ "כי לא ידח ממנו נדח", להיותו "חלק אלקה ממעל ממש"²³.

ולכן, העונש הוא רק באופן ש"צורם מכרם וה' הסגירם", אבל לא באופן שגוי יוכל לפגוע ח"ו ביהודי, דכיון שיהודי הוא "חלק אלקה", הנה כשם שאף אחד אינו יכול לפגוע בהקב"ה, כך לא יכול אף אחד לפגוע ביהודי!

כג. אך עדיין יכולים לחשוב, שיש חילוקים בנוגע לדרגת האלקות שבכל אחד מישראל — אם היא בגילוי, כפי שהי' בזמן הבית (שאז האיר אלקות בביהמ"ק, שבו הי' הענין ד"מקום ארון אינו מן המדה"¹³⁷), או שהיא בהעלם, באופן ד"השוכן אתם בתוך טומאותם"¹³⁸.

ועל זה ממשיך הכתוב¹³⁹: "כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם", וכפירוש רש"י: "בשבועה", והרי ענין השבועה פועל תוקף הדבר בכל מעמד ומצב ללא שינויים.

כד. ומזה באים לסיום הענין: "וכפר (ע"י המזבח) אדמתו עמו"¹⁴⁰, שהקב"ה יפייס אדמתו ועמו על הצרות שעברו עליהם — כולל ובמיוחד הצרה של "מיהו יהודי", שזהו ענין של שטות שאין לו מציאות כו', שרוצים לערב זרים בנחלת ה', שאע"פ שהם זרים שאינם שייכים לנחלת ה', בני' שהם חלק אלקה ממעל, רוצים להכניסם בין בני' ע"י גיור שלא כהלכה, שאינו נחשב לגיור כלל, ואין להאריך בזה בעמדנו בעשי"ת כו', כי אם לפעול שיפטרו מצרה זו כו'.

ובהמשך לזה באים לפרשת "וזאת הברכה אשר ברך משה"¹⁴¹ — ברכתו של משה רבינו, רעיא מהימנא, כפי שנמשכת בכל דור ודור ע"י עבדיו הנשיאים,

(139) פרשתנו לב, מ.
 (140) שם, מג ובפרש"י (וראה כתובות קיא, א ובחדא"ג מהרש"א שם. הובא באוה"ת פרשתנו ע' א'תשא).
 (141) ר"פ ברכה.

(133) ירושלמי תענית פ"ד סה"ד.
 (134) מיכה ד, ו.
 (135) נצבים ל, א-ב.
 (136) ע"פ שמואל-ב יד, יד.
 (137) יומא כא, סע"א. וש"נ.
 (138) אחרי טז, טז ובפרש"י.

— ובמיוחד הברכה ד"ושב ה' אלקיך את שבותך גו' ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך גו'"¹⁴² (באופן שרק "מכרם" ו"הסגירם", אבל הם בשלימות), באופן ש"אתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹⁴³ — כל אחד ואחד מישראל, כולל גם גרים שנתגייירו כהלכה, שעליהם נאמר¹⁴⁴ שהם מתייחסים "למי שאמר והי' העולם" —

ועד לסיום הפרשה: "מעונה אלקי קדם"¹⁴⁵, "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב"¹⁴⁶, "עד הים האחרון"¹⁴⁷ — כמובא בפירוש רש"י: "אל תקרי הים האחרון אלא היום האחרון", דקאי על הימים האחרונים ועד ליום האחרון של הגלות, שאז תתחיל "אתחלתא דגאולה"¹⁴⁸ ועד לגאולה בפועל.

* * *

כה. בנוגע להערות אמו"ר על הזהר:

ובהקדים — שמצינו בכ"מ¹⁴⁹ שרשב"י בדורו הי' בדוגמת משה רבינו בדורו. וכמובן גם מהמבואר בנגלה דתורה בנוגע לרשב"י וחברייא דילי' שתורתם אומנותם¹⁵⁰ — שזהו בדוגמת ענינו של משה רבינו, שהתורה נקראת על שמו, כמ"ש¹⁵¹ "זכרו תורת משה עבדי". ולכן, מהמבואר בנוגע למשה רבינו, יובן גם בנוגע לרשב"י, כיון שהם באותה דרגא.

ובכן: לגבי משה מצינו שהוא בחי' הדעת¹⁵². וידועה השאלה בזה: הרי ישנם גם הספירות חכמה ובינה שלמעלה מדעת?

ומבואר בזה, שבחינתו של משה היא בחי' דעת עליון¹⁵³ [ולכן לגבי משה רבינו יראה היא מילתא זוטרת¹⁵⁴, כיון שדעת עליון הוא נעלה הרבה יותר מיראה¹⁵⁵], שהוא למעלה מחכמה ובינה (ועד שמחבר אותם)¹⁵⁶ —

(142) נצבים שם, ג.	(149) ראה עמק המלך סב, ד. סידור (עם
(143) ישע"י כז, יב. הובא בפרש"י נצבים	דא"ח) שער הל"ג בעומר דש, סע"ב [תמו,
שם.	רע"א]. שז, ריש ע"ב [תנ, סע"ב ואילך].
(144) תשובת הרמב"ם — נדפסה	(150) שבת יא, א.
ברמב"ם הוצאת שולזינגער (נ.י. תש"ז)	(151) מלאכי ג, כב. וראה שבת פט, א.
בהוספות לח"א סי"ט. תשובות הרמב"ם	שמור"ר פ"ל, ד. וש"נ.
(ירושלים, תש"כ) כרך ב סרצ"ג.	(152) ראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' תסא.
(145) ברכה לג, כז.	וש"נ.
(146) שם, כח.	(153) תניא רפמ"ב.
(147) שם לד, ב.	(154) ברכות לג, ב. וש"נ.
(148) ראה גם תו"מ חס"ט ע' 307. וש"נ.	(155) ראה גם תו"מ סה"מ אב ס"ע רצו.
	(156) ראה תו"א משפטים עו, ב.

להיותו בקו האמצעי שעולה עד פנימיות הכתר¹⁵⁷, ולכן פועל בכל סדר ההשתלשלות, הן במדריגות שלפניו והן במדריגות שלאחריו, שיורד למטה ביותר עד למלכות (ששייך לענינו של ר"ה).

כו. והנה, ענינו של משה רבינו שייך גם לכל אחד מישראל:

ובהקדים — שבענין "אתפשטותא דמשה שבכל דרא"¹⁵⁸ יש ב' פירושים:

(א) ההתפשטות של משה רבינו שבדור בכל אחד מאנשי הדור¹⁵⁹, כמובא באגה"ק¹⁶⁰ ש"מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים רבוא כוכבים" (והדיוק בזה: (א) "כמו שמש המאיר כו", שאינו פועל חסרון כלל בשמש, (ב) שמאיר גם לאלו שנמצאים בדרגא ד"מתחת לארץ").

(ב) ההתפשטות של משה רבינו בנשיאי ישראל שבכל דור ודור¹⁵³ (שלכן נשיאי ישראל הם למעלה מחכמי ישראל).

ושניהם אמת — כיון שההתפשטות של משה רבינו בכל אחד מישראל היא ע"י התפשטותו בנשיאי הדור.

ומזה יש נתינת כח לכל אחד מישראל להתנהג כפי רצונו של משה, ועד שגם אצלו יהי' ענין היראה מילתא זוטרת, כי, "אף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת כו" למדרגת משה רבינו, "מ"מ הרי אפס קצהו ושמן מנהו .. מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור"¹⁵⁹.

וזהו גם מה שבכחו של כל אחד מישראל לפעול בר"ה הענין ד"תמליכוני עליכם"¹⁶¹ (שקשור עם יראה עילאה), ובאופן ש"אתם נצבים היום כולכם"¹⁶², כולם יחד באותה דרגא, ועי"ז נעשה הענין ד"ושב ה' אלקיך את שבותך גו' ושב וקבצך מכל העמים" (כמבואר בשער¹⁶³ התשובה)³⁴.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאווא".]

(160) סוסז"ך.

(161) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(162) ר"פ נצבים.

(163) לאדמו"ר האמצעי — בתחלתו.

(157) המשך תער"ב ח"א ע' רכ [רחצ]

ואילך. סה"מ תרע"ח ע' כה. תש"ז ע' 152.

(158) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד,

רע"א).

(159) תניא פמ"ד (סג, א).